

УДК 342.9(477)

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.10.20>**Ростислав Лемеха,**

канд. юрид. наук,

здобувач наукового ступеня доктора юридичних наук

Запорізького національного університету

КЛАСИФІКАЦІЯ МИТНИХ РЕЖИМІВ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМ І ЄВРОПЕЙСЬКИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ: УНІФІКАЦІЯ ПІДХОДІВ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У науковій публікації досліджуються сутність і класифікація митних режимів за національним і європейським законодавством. Зазначається, що митний режим є різновидом адміністративно-правового режиму та становить порядок правового регулювання митних відносин за допомогою системи правових засобів, а саме комплексу взаємопов'язаних правових норм, що відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України визначають митну процедуру щодо цих товарів, їхній правовий статус, умови оподаткування і зумовлюють їх використання після митного оформлення.

Вказується, що норми митного законодавства містяться не лише в Митному кодексі України та інших законодавчих актах, а і впливають із постанов Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду. Зазначається, що останні є по суті судовими прецедентами, принципами розгляду конкретної юридичної справи, які застосовуються при розгляді всіх подібних справ у майбутньому.

Здійснюється класифікація митних режимів за національним і європейським законодавством з метою уніфікації підходів і формулювання пропозицій щодо удосконалення національного законодавства. Класичну класифікацію митних режимів за Митним кодексом України пропонується доповнити їх класифікацією за критерієм поширеності та частоти застосування на основні та додаткові; за критерієм впливу на торговельний баланс України – на визначальні та технічно-процедурні; за метою застосування – на орієнтовані на внутрішній ринок (імпорт, реімпорт, тимчасове вивезення, переробка за межами митної території, відмова на користь держави), орієнтовані на зовнішні ринки (експорт, реекспорт, транзит, тимчасове ввезення, переробка на митній території) та універсальні (митний склад, вільна митна зона, безмитна торгівля, знищення або руйнування).

Формулюється висновок про те, що важливим напрямом удосконалення правового регулювання митних відносин є адаптація українського законодавства до вимог ЄС, що пов'язано із впровадженням численних змін у митній сфері. До очікуваних результатів процесу адаптації належать: спрощення митних процедур і сприяння торгівлі; впровадження сучасних технологій митного контролю, спрощених процедур відпуску товарів і контролю після розмитнення; суттєве спрощення митних формальностей для підприємств із високим ступенем довіри; спрощення руху товарів між Україною та ЄС; приєднання України до Конвенції про єдиний режим транзиту.

Ключові слова: митний режим, імпорт, експорт, безмитна торгівля, транзит, реімпорт, реекспорт, переробка, вивезення, склад, митна зона, знищення, регулювання, адаптація, класифікація, процедура.

Постановка проблеми. Українська держава прагне набути повноправного членства у Європейському Союзі. Досягнення цієї мети забезпечить сталий розвиток національної економіки, відкриття для українських виробників величезного ринку збуту та забезпечення зростання обсягу прямих інвестицій в економіку України. Однією з основних умов набуття членства у Європейському Союзі є адаптація національного

законодавства до права ЄС, яка здійснюється шляхом імплементації та гармонізації. Завданням юридичної науки є створення наукової основи та професійне супроводження вказаних процесів. Особлива увага в доктрині адміністративного права повинна бути приділена класифікації митних режимів за національним і європейським законодавством з метою уніфікації підходів і формулювання конкретних пропозицій щодо

удосконалення чинного національного законодавства та приведення його у відповідність до норм і принципів права ЄС.

З метою здійснення класифікації митних режимів важливим є дослідження самого поняття митного режиму як різновиду правового режиму, а також виокремлення та визначення сутності адміністративно-правового режиму.

Дослідженню питань правового регулювання митних відносин присвятили праці такі відомі науковці, як О. Бандурка, В. Бевзенко, Н. Білак, М. Віхляєв, Н. Губерська, С. Гусаров, І. Іщук, Р. Каложний, І. Карамбович, Т. Коломоєць, В. Колпаков, С. Коляда, А. Комзюк, О. Кузьменко, В. Курило, Д. Лук'янець, Д. Лученко, П. Лютиков, В. Мартинюк, М. Мельник, Р. Мельник, О. Миколенко, А. Мостовий, Я. Назарова, В. Науменко, Н. Нижник, Н. Осадча, П. Пашко, Д. Приймаченко, С. Стеценко, М. Тищенко, О. Чуприна та інші вчені-адміністративісти. Так, Н. Осадча досліджує митні режими та підходи до їх класифікації [1], В. Мартинюк – теоретичні засади митної системи й економічної безпеки держави [2], П. Пашко визначив основні напрями забезпечення митної безпеки України й оптимізації порядку визначення митної вартості [3], С. Коляда дослідила економічну складову частину діяльності митних органів у системі забезпечення державних пріоритетів України [4], І. Карамбович розкрив економічну природу й особливості функціонування митної системи та напрями вдосконалення принципів і функцій митної політики, а також її вплив на зміцнення економічної безпеки [5], А. Мостовий здійснив детальний аналіз змін у митному праві Європейського Союзу, окрему увагу приділивши митним режимам [6], І. Іщук проаналізував роль і значення вступу України до СОТ і пов'язане з ним митне навантаження на вітчизняну економіку [7], В. Науменко присвятив окремі праці дослідженню митних режимів в Україні, їх практичному застосуванню та сформулював відповідні рекомендації [8], С. Перецьолкін детально дослідив міжнародне співробітництво України та Європейського Союзу в галузі митної справи [9]. Проте питання класифікації митних режимів досліджено більшою мірою фрагментарно, що актуалізує проведення цього дослідження.

Методологія дослідження ґрунтується на комплексному поєднанні філософських (законів діалектики та метафізики), загальнонаукових (системного та структурно-функціонального методів, прийомів логічного методу, методу порівняння тощо) та спеціально-юридичних методів дослідження (методу юридичної догматики, мето-

дології порівняльного правознавства, методу юридичного моделювання тощо), принципів об'єктивності та історизму.

Метою статті є дослідження сутності та класифікація митних режимів за національним і європейським законодавством із метою уніфікації підходів у контексті євроінтеграційних процесів.

Виклад основного матеріалу. Поняття митного режиму є похідним від правової категорії «правовий режим». У теорії держави та права під правовим режимом розуміють особливу, цілісну систему регулятивного впливу, яка характеризується специфічними прийомами регулювання – особливим порядком виникнення і формування змісту прав та обов'язків, їх здійснення, специфікою санкцій, способом їх реалізації, а також дією єдиних принципів, загальних положень, що поширюються на сукупність норм. Правовий режим може включати способи, методи та типи, але в різноманітному поєднанні, за домінуючої ролі одних і допоміжної ролі інших [10, с. 411–413; 11, с. 122–123].

Як справедливо зазначає Л. Заморська, поширеність вживання категорії «правовий режим» у юридичній доктрині зумовлена тим, що вона допомагає лаконічно і влучно виразити комплекс правових засобів, які застосовуються у регулюванні тієї чи іншої сфери суспільних відносин [12, с. 20].

Н.П. Харченко пропонує авторське визначення поняття «правовий режим». На її думку, це «особливий порядок правового регулювання суспільних відносин, що здійснюється за допомогою системи варіативно поєднаних юридичних засобів із метою їх упорядкування» [13, с. 33].

Отже, ключовою юридичною категорією, яка використовується при визначенні поняття правового режиму, є категорія «правові засоби». Широке використання останньої пов'язано з інструментальною теорією права. Прихильники цієї теорії розглядають право як складну систему правових засобів досягнення публічної чи приватної мети. Таким чином, право сприймається «інструменталістами» не як нав'язана державою система дозволів, зобов'язань і заборон, а як система дієвих правових інструментів (засобів) досягнення конкретної приватної або публічної мети, що впливає із реальних потреб та інтересів людини. Наприклад, норми митного права дозволяють особі обрати оптимальний варіант переміщення товарів чи транспортних засобів через митний кордон, виступаючи фактично інструкцією для конкретних дій суб'єкта правовідносин.

Достатньо детально дослідили універсальну категорію «правові засоби» вітчизняні науковці: О.В. Онуфрієнко у праці «Правові засоби у контексті інструментальної теорії права» [14], А.М. Денисова у дисертаційному дослідженні на тему «Механізм і засоби правового впливу (теоретико-правове дослідження)» [15] та О.О. Ганзенко в публікаціях «Теорія правових засобів у контексті інструментальної теорії права» [16] та «Правові засоби захисту прав і свобод людини в Україні: сучасний стан та напрями удосконалення» [17, с. 8–13].

Так, на думку О.В. Онуфрієнко, правові засоби – це система субстанціональних і діяльнісних правових явищ, за допомогою яких конкретні суб'єкти правовідносин досягають приватних і публічних цілей [14, с. 14–15].

О. Ганзенко зазначає, що правові засоби – це ключова категорія інструментальної теорії права, й у найбільш загальному визначенні «правові засоби» є системою передбачених нормами права методів, способів і прийомів досягнення приватної чи публічної мети суб'єктами правовідносин. Тобто поняття «правові засоби» та «правові інструменти» є фактично синонімами. Такий методологічний підхід до вивчення та сприйняття права дозволяє бачити у будь-якому правовому явищі не просто систему дозволів, заборон і зобов'язань, а сукупність реальних і дієвих інструментів досягнення приватної чи публічної мети. Використання категорії «правові засоби» дозволяє кожному сприймати правові норми не як нав'язані державою правила поведінки, а як реальні правові інструменти задоволення, реалізації інтересів особи, суспільства та держави. Під категорією «правові засоби» доцільно розуміти фактично всі елементи правової реальності, які використовуються для досягнення приватної чи публічної мети, тобто всі елементи механізму правового регулювання є інструментами – «правовими засобами». Отже, і норма права як первинний елемент механізму правового регулювання, і нормативно-правові акти, і суспільні відносини, і акти застосування норм права, і інтерпретаційно-правові акти є правовими засобами досягнення приватної чи публічної мети учасниками правових відносин. У широкому розумінні правовими засобами ми маємо право назвати всі засоби досягнення визначеної мети, які регламентовані нормами права, передбачені чинним законодавством, адже регламентованість правом визначає правовий характер тих чи інших засобів [16, с. 39–40].

А.М. Денисова формулює авторське визначення поняття «правові засоби», під якими розуміє правові явища, відображені

в інструментах (постановах) і діях (технологіях), за допомогою яких задовольняються інтереси суб'єктів права, забезпечується досягнення особистих і публічних цілей. Загальні ознаки правових засобів, на її думку, полягають у тому, що вони: є основними інструментами суб'єктів права для забезпечення особистих і публічних інтересів, досягнення поставлених цілей; відображають соціальну, інструментальну й особистісну цінності права; визначають, певним чином поєднуючись, галузеві правові режими; є основними елементами правового впливу, механізму правового регулювання; є спеціальними та загальними засобами, які забезпечують дію правової системи загалом; призводять до юридичних наслідків (конкретних результатів); забезпечують ефективність правового регулювання завдяки постійному взаємозв'язку один з одним; забезпечуються та підтримуються державою [18, с. 190–191].

До субстанціональних правових засобів (засобів-постанов, інструментів) А.М. Денисова відносить зобов'язання, дозволи, заборони, заохочення, пільги, норми права, принципи права тощо, тоді як до дієвих (засобів-дій, технологій) – акти реалізації права, акти застосування права, акти тлумачення права і всі процеси юридичної діяльності. Всі правові засоби, на її думку, внаслідок узагальнення (трансформації) поділяються на правові стимули та правові обмеження. Правовий стимул визначається як засіб формування у суб'єкта необхідної законослухняної поведінки шляхом створення необхідних умов щодо задоволення суб'єктивних інтересів суб'єкта завдяки виконанню правових приписів. Правові обмеження – це правовий засіб стримування протиправного діяння, що створює умови для задоволення інтересів уповноваженого суб'єкта і суспільних інтересів в охороні й захисті [18, с. 191–192].

Таким чином, категорія «правові засоби» є універсальною, і за її допомогою розкривається поняття та сутність правового режиму. У митному праві до правових засобів належать і норми Митного кодексу України та інших законодавчих актів, і адміністративна практика суб'єктів владних повноважень Державної митної служби України, і відповідна судова практика (постанови Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду та постанови Великої Палати Верховного Суду, які по суті є судовими прецедентами).

Отже, правовий режим – це порядок правового регулювання певної сфери або групи суспільних відносин за допомогою системи правових засобів, які визначені в національному законодавстві та судовій практиці вищої судової інстанції.

Правові режими класифікують за сферами правового регулювання – на загально-дозвільний правовий режим (у сфері приватного права) та спеціально-дозвільний правовий режим (у сфері публічного права). Загально-дозвільний режим правового регулювання відповідає формулі «дозволено все, що не заборонено законом» і застосовується переважно для правового регулювання поведінки фізичних і юридичних осіб, які не є суб'єктами (носіями) владних повноважень, не представляють органи публічної адміністрації.

Спеціально-дозвільний режим правового регулювання відповідає формулі «дозволено лише те, що прямо визначено в законі» та застосовується для правового регулювання поведінки суб'єктів владних повноважень органів публічної адміністрації, посадових і службових осіб.

В адміністративному праві, для якого характерним є імперативний метод і спеціально-дозвільний режим правового регулювання, правовий режим визначають як певну сукупність адміністративних засобів регулювання, установлених у централізованому, державно-владному порядку.

Так, Н. Коваленко формулює авторське визначення адміністративно-правового режиму як особливої форми правового регулювання суспільних відносин, яка базується на поєднанні комплексу юридичних, організаційних і технічних процедур та адміністративно-правових засобів і визначає міру можливої й належної поведінки суб'єктів, надає особливої спрямованості суспільним відносинам у сфері публічної влади [19, с. 108–109]. Крім того, Н. Коваленко стверджує, що для кожного адміністративно-правового режиму визначальними є характеристики особливого методу регулювання (імперативного), особливого зв'язку між учасниками правовідносин (владні відносини), обмеженість сфери застосування (відносини, що охоплюються предметом адміністративного права), мета застосування. У вузькому формальному аспекті сутність адміністративного режиму як певного поєднання адміністративно-правових засобів розкривається в низці елементів, до яких варто зарахувати правову регламентацію діяльності в режимних сферах; систему дозволів; пряму заборону окремих видів суспільних відносин; коло прав та обов'язків учасників правовідносин; забезпечення необхідного обліку й контролю деяких видів діяльності; застосування різних видів юридичної відповідальності за порушення чинних правил [19, с. 109].

В. Завгородня визначає адміністративно-правовий режим як сукупність юридичних конструкцій, що встановлюється й реалі-

зується в окремій сфері відносин, які становлять предмет адміністративного права, та забезпечує публічні інтереси за допомогою адміністративно-правових засобів [20, с. 35].

На думку Т. Мінки, адміністративно-правовий режим є правовою формою, що відображає специфіку впливу комплексу правових способів на суспільні відносини, які охоплюються предметом адміністративного права [21, с. 454].

К. Бережна в рамках дисертаційного дослідження митно-правового режиму транзиту визначає його як сукупність правових норм, що залежно від заявленої мети переміщення товарів та інших предметів визначають порядок такого переміщення; умови перебування товарів та інших предметів на митній території чи поза митною територією держави; встановлюють коло прав та обов'язків учасників правовідносин, які виникають; обсяг і зміст митних процедур, що здійснюються митні органи [22, с. 6].

Н.В. Осадча зазначає, що митний режим є дієвим інструментом реалізації митної політики, який становить сукупність стимулів та обмежень щодо здійснення зовнішньоекономічної діяльності [1].

Відповідно до п. 25 ч. 1 ст. 4 Митного кодексу України, митний режим – це комплекс взаємопов'язаних правових норм, що відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України визначають митну процедуру щодо цих товарів, їхній правовий статус, умови оподаткування і зумовлюють їх використання після митного оформлення. Водночас згідно з п. 21 ч.1 ст. 4 Митного кодексу України митна процедура – це зумовлена метою переміщення товарів через митний кордон України сукупність митних формальностей і порядок їх виконання [23].

У Митному кодексі України митним режимам присвячено Розділ V. Так, відповідно до ст. 70 МК України з метою застосування законодавства України з питань митної справи запроваджуються такі митні режими: імпорт (випуск для вільного обігу); реімпорт; експорт (остаточне вивезення); реекспорт; транзит; тимчасове ввезення; тимчасове вивезення; митний склад; вільна митна зона; безмитна торгівля; переробка на митній території; переробка за межами митної території; знищення або руйнування; відмова на користь держави [23].

У Митному кодексі Союзу (ЄС) митні режими мають назву митних процедур. Так, відповідно до ст. 210 Розділу VII «Спеціальні процедури» Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 952/2013 від 9 жовтня 2013 р. про встановлення Митного кодексу

Союзу товари може бути поміщено під будь-яку з таких категорій спеціальних процедур: а) транзит, що включає зовнішній і внутрішній транзит; б) зберігання, яке включає митний склад і вільні зони; с) спеціальне використання, що включає тимчасовий ввіз і кінцеве використання; д) перероблення, яке включає перероблення на митній території та перероблення за межами митної території [24].

Крім того, згідно зі ст. 5 вказаного Регламенту у Митному кодексі Союзу використовуються такі терміни й означення:

– «загальна декларація прибуття» означає акт, яким особа повідомляє митні органи у встановленій формі та спосіб і протягом визначеного строку про те, що товари буде переміщено на митну територію Союзу;

– «загальна декларація вибуття» означає акт, яким особа повідомляє митні органи у встановленій формі та спосіб і протягом визначеного строку про те, що товари буде переміщено за межі митної території Союзу;

– «декларація тимчасового зберігання» означає акт, яким особа повідомляє у встановленій формі та спосіб про те, що товари перебувають на тимчасовому зберіганні;

– «декларація зворотного вивозу» означає акт, яким особа повідомляє у встановленій формі та спосіб про своє бажання перемістити товари із третіх країн, за винятком тих, що перебувають під процедурою вільної зони або на тимчасовому зберіганні, за межі митної території Союзу;

– «митна процедура» означає будь-яку з таких процедур, під яку можна помістити товари згідно з Кодексом: а) випуск для вільного обігу; б) спеціальні процедури; с) вивіз;

– «тимчасове зберігання» означає ситуацію, коли товари з третіх країн тимчасово зберігаються під митним наглядом у період між їх пред'явленням митниці та їх поміщенням під митну процедуру або зворотним вивозом [24].

Таким чином, окрім зазначених у ст. 210 Регламенту митних процедур, Митний кодекс Союзу (ЄС) передбачає традиційні: експорт (процедуру вибуття товарів), імпорт (процедуру прибуття товарів), реімпорт (процедуру зворотного вивозу), тимчасове зберігання та процедуру вільної зони.

Транзит товарів згідно з Митним кодексом Союзу (ЄС) може бути як внутрішнім, так і зовнішнім. Внутрішній транзит передбачає вільне пересування товарів через митні кордони країн-членів ЄС, адже сутність Європейського Союзу полягає в реалізації чотирьох свобод – свободи переміщення товарів, робіт, послуг і капіталів.

В. Науменко умовно поділяє митні режими, представлені в Митному кодексі України, на три групи.

До першої групи, на його думку, можна віднести такі митні режими, як імпорт, експорт, реімпорт, реекспорт, які застосовуються до основної маси об'єктів зовнішньоекономічних операцій. Застосування таких режимів передбачено переходом прав власності на товари, самі режими мають завершальний характер [8].

До другої групи можна віднести митні режими, що застосовуються в межах здійснення послуг до зовнішньоекономічної діяльності та допускають використання товарів тільки для визначених цілей за дотримання обмежень, встановлених законодавством України. До цієї групи належать митні режими – митний склад (зберігання товарів під митним контролем, консигнаційний продаж товарів), магазин безмитної торгівлі (зберігання та торгівля товарів у пунктах пропуску через державний кордон), транзит (перевезення товарів під митним контролем через митну територію України), тимчасове ввезення (переміщення товарів для проведення виставок, ярмарків, конференцій, рекламних заходів). До цієї групи належать також митні режими, які застосовуються до товарів, що переміщуються через митний кордон України в рамках операцій щодо надання таких послуг, як переробка, монтаж, зборка, наладка, ремонт; переробка на митній території України, переробка за межами митної території України [8].

Третя група – митні режими, які застосовуються у випадках припинення зовнішньоекономічних операцій у зв'язку з неможливістю чи неефективністю проведення подальших дій із товарами на внутрішньому ринку через відсутність або втрату товарами споживчих якостей, відсутність документів, необхідних для проведення митного оформлення товарів, унаслідок неплатоспроможності підприємства. До цієї групи належать митні режими знищення чи руйнування, відмова на користь держави, реімпорт (за певних обставин) [8].

Н. Осадча пропонує з метою визначення значущості певних груп режимів і вдосконалення механізму їх реалізації вдосконалити чинну систему класифікації та здійснювати її за такими групами: режими, які впливають на сальдо торговельного балансу; глобалізаційні; режими, використання яких зумовлене необхідністю розвитку національної економіки. Така класифікація дозволить, на її думку, виділити такі напрями формування та використання регуляторних режимів у межах митної політики: врегулювання торговельного балансу, приведення вітчизняного законодавства до міжнародних норм, захист вітчизняних товаровиробників і дотримання національних інтересів. Так, до

режимів, що впливають на сальдо торговельного балансу, Н. Осадча пропонує віднести імпорт та експорт. Доцільно створити певний механізм їх реалізації, який би дозволив створити позитивне сальдо торговельного балансу та включав би заходи щодо стимулювання експорту, а за необхідності – сповільнював імпорт. Глобалізаційні режими включають основні режими, регламентовані Митним кодексом ЄС у розділі спеціальних. До них доцільно включити: транзит; зберігання; тимчасове ввезення; переробку; вільні зони; реекспорт, реімпорт. До режимів, використання яких зумовлено необхідністю розвитку національної економіки, можна віднести ті режими, у яких країна має потребу для захисту своїх економічних інтересів. У цю групу можуть бути включені такі режими, як безмитна торгівля, знищення та руйнування, відмова на користь держави. Цей перелік може бути доповнений і розширений у разі виникнення необхідності [1].

Загалом позитивно оцінюючи вищезазначені пропозиції, доцільно доповнити класифікацію митних режимів за таким критерієм, як мета застосування (призначення): на орієнтовані на внутрішній ринок (імпорт, реімпорт, тимчасове вивезення, переробка за межами митної території, відмова на користь держави), орієнтовані на зовнішні ринки (експорт, реекспорт, транзит, тимчасове ввезення, переробка на митній території) й універсальні (митний склад, вільна митна зона, безмитна торгівля, знищення або руйнування).

Висновки.

Проведене дослідження дозволяє сформулювати висновок про те, що класична класифікація митних режимів за Митним кодексом України може бути доповнена класифікацією за критерієм поширеності та частоти застосування – на основні та додаткові; за критерієм впливу на торговельний баланс України – на визначальні (експорт, імпорт, транзит) і технічно-процедурні (тимчасове вивезення, митний склад, вільна митна зона, безмитна торгівля); за метою застосування – на орієнтовані на внутрішній ринок (імпорт, реімпорт, тимчасове вивезення, переробка за межами митної території, відмова на користь держави), орієнтовані на зовнішні ринки (експорт, реекспорт, транзит, тимчасове ввезення, переробка на митній території) та універсальні (митний склад, вільна митна зона, безмитна торгівля, знищення або руйнування).

Важливим напрямом удосконалення правового регулювання митних відносин є адаптація українського законодавства до вимог ЄС, що пов'язано із впровадженням численних змін у митній сфері. До очікува-

них результатів процесу адаптації належать: спрощення митних процедур і сприяння торгівлі; впровадження сучасних технологій митного контролю, спрощених процедур відпуску товарів і контролю після розмитнення; суттєве спрощення митних формальностей для підприємств із високим ступенем довіри; спрощення руху товарів між Україною та ЄС; приєднання України до Конвенції про єдиний режим транзиту.

Список використаних джерел:

1. Осадча Н.В. Митні режими та підходи до їх класифікації. *Управління економікою: теорія та практика* : збірник наукових праць. Донецьк : ІЕП НАНУ, 2009. С. 247–276. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/39765/16-Osadcha.pdf?sequence=1>.
2. Мартинюк В.П. Митна система та економічна безпека держави: теорія і методологія : монографія. Тернопіль : Астон, 2010. 256 с.
3. Пашко П.В. Митна безпека (теорія, методологія та практичні рекомендації) : монографія. Одеса : АТ «ПЛАСКЕ», 2009. 628 с.
4. Коляда С.П. Економічна складова діяльності митних органів у системі забезпечення державних пріоритетів України : монографія. Дніпропетровськ : АМСУ, 2007. 238 с.
5. Карамбович І.М. Митна система та її роль в регулюванні зовнішньої торгівлі України : монографія. Дніпропетровськ : АМСУ, 2009. 281 с.
6. Мостовий А.С. Зміни в митному праві Європейського Союзу. *Митна справа*. 2006. № 5 (47). С. 33–38.
7. Іщук І.О. Митні ініціативи в глобальному просторі : монографія. Тернопіль : Підручники і посібники, 2007. 304 с.
8. Науменко В.П. Применение таможенных режимов в Украине: теория, практика, рекомендации : практическое пособие. Киев: Знання, 2005. 430 с.
9. Переполькін С.М. Міжнародне співробітництво України та Європейського Союзу в галузі митної справи. *Митна справа*. 2006. № 6 (48). С. 23–26.
10. Загальна теорія держави і права : підручник / за ред. М.В. Цвіка, О.В. Петришина. Харків : Право, 2009. 584 с.
11. Гайдамака І.О. Правовий режим: поняття та види. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2008. № 15. С. 120–127.
12. Заморська Л.І. Нормативність права як засіб оптимізації правового режиму: теоретичний аналіз. *Право і суспільство*. 2011. № 4. С. 18–21.
13. Харченко Н.П. Правовий режим: окремі загальнотеоретичні аспекти. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки*. 2016. Вип. 2. Т. 1. С. 32–35.
14. Онуфрієнко О.В. Правові засоби у контексті інструментальної теорії права : автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.01; Національний ун-т внутрішніх справ. Харків, 2004. 18 с.

15. Денисова А.М. Механізм і засоби правового впливу (теоретико-правове дослідження) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01; Національна академія внутрішніх справ МВС України. Київ, 2012. 230 с.

16. Ганзенко О.О. Теорія правових засобів у контексті інструментальної теорії права. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2016. № 3. С. 36–42.

17. Ганзенко О.О. Правові засоби захисту прав і свобод людини в Україні: сучасний стан та напрями удосконалення. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2015. № 4. Ч. I. С. 8–13.

18. Денисова А. Правові засоби: поняття та види. *Право України*. 2010. № 7. С. 190–195.

19. Коваленко Н. Поняття та ознаки адміністративно-правового режиму. *Адміністративне право і процес*. 2020. № 1. С. 106–110.

20. Завгородня В.М. Категорія «адміністративно-правовий режим» у понятійному апараті

адміністративного права. *Правовий вісник Української академії банківської справи*. 2012. № 1 (6). С. 31–35.

21. Мінка Т. П. Особливості класифікації адміністративно-правових режимів. *Форум права*. 2012. № 3. С. 453–458.

22. Бережна К.В. Митно-правовий режим транзиту в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2003. 21 с.

23. Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. № 4495-VI. Дата оновлення: 19.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>

24. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 952/2013 від 9 жовтня 2013 р. про встановлення Митного кодексу Союзу. Дата оновлення: 09.10.2013 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/984_009-13#Text.

Rostyslav Lemekha. Classification of customs regimes under national and European legislation: unification of approaches in the context of European integration

The scientific publication is devoted to the essence and classification of customs regimes under national and European legislation. It is noted that the customs regime is a kind of administrative-legal regime, and is a procedure for legal regulation of customs relations through a system of legal means, namely – a set of interrelated legal norms that determine the customs procedure in accordance with the stated purpose of moving goods across the customs border of Ukraine, in respect of these goods, their legal status, conditions of taxation and determine their use after customs clearance.

The methodology of this publication is based on a complex combination of philosophical (laws of dialectics and metaphysics), general scientific (systemic and structural-functional methods, methods of logical method, method of comparison, etc.) and special-legal research methods (method of legal dogma, methodology of comparative law).

It is pointed out that these norms of customs law are contained not only in the Customs Code of Ukraine and other legislative acts, but also follow from the practice of the Administrative Court of Cassation of the Supreme Court, taking into account recent amendments to national legislation. It is noted that the latter are essentially judicial precedents, the principles of consideration of a particular legal case, which are applied in all similar cases in the future.

The classification of customs regimes according to national and European legislation is carried out in order to unify the approaches and formulate a proposal to improve national legislation. It is proposed to supplement the classical classification of customs regimes according to the Customs Code of Ukraine with their classification according to the criterion of prevalence and frequency of application into basic and additional; by the criterion of influence on the trade balance of Ukraine – on the determining and technical-procedural; for the purpose of application – focused on the domestic market (import, re-import, temporary export, processing outside the customs territory, refusal in favor of the state), focused on foreign markets (export, re-export, transit, temporary import, processing in the customs territory) and universal (customs warehouse, free customs zone, duty-free trade, destruction or destruction).

It is concluded that an important area of improving the legal regulation of customs relations is the adaptation of Ukrainian legislation to EU requirements, which is associated with the introduction of numerous changes in the customs sphere. The expected results of the adaptation process include: simplification of customs procedures and trade facilitation; introduction of modern technologies of customs control, simplified procedures for release of goods and control after customs clearance; significant simplification of customs formalities for enterprises with a high degree of confidence; simplification of the movement of goods between Ukraine and the EU; Ukraine's accession to the Convention on a Single Transit Procedure.

Key words: customs regime, import, export, duty-free trade, transit, re-import, re-export, processing, export, warehouse, customs zone, destruction, regulation, adaptation, classification, procedure.